

מבוא

שאלת המחקר: כיצד משמשות הרשתות החברתיות ככלי דליברטיבי המייצר דיון פוליטי?

אחת התופעות אשר מאפיינות את העשורים האחרונים היא ירידת האמון של האזרחים בממשלים הדמוקרטיים בעולם המערבי. השיטה המסורתית של הדמוקרטיה הליברלית החלה לאבד מאמון הציבור ולכן החלו הוגים במדעי המדינה לנסח מודל מוסדי חדש של דמוקרטיה שיתופית בה אזרחים לוקחים חלק קבוע ואקטיבי בתהליך קבלת ההחלטות בדרגות שונות. לצד שינוי זה בעשורים האחרונים גם האינטרנט הפל להיות חלק בלתי נפרד מן החיים של מרבית האזרחים. הרשתות החברתיות ניצלו את השיפורים הטכנולוגיים בתחום האינטרנט והפכו להיות מקום מפגש של אזרחים רבים, באופן יומיומי.

בעבודה זו אבקש לחקור את האופן שבו הרשתות החברתיות המקוונות (לדוגמא פייסבוק, טוויטר ויוטיוב) משמשות ככלי דליברטיבי המייצר פלטפורמה לדיון ציבורי פוליטי. בעבודתי אבקש לתאר את מודל הדמוקרטיה הדליברטיבית, להדגיש את חשיבותה ולבחון באיזה אופן הרשתות החברתיות מצליחות לקיים את המודל. בנוסף ארצה לעסוק בהשלכות שיש לדיון הפוליטי שנוצר ברשתות החברתיות- האם הדיון מקדם ויכוח פתוח המאפשר גיבוש עמדה תוך היחשפות לדעות שונות או שהוא יוצר confirmation bias וקיטוב עמדות? האם דיון שכזה יכול להיתרגם לפעולות פוליטיות במרחב offline? מטרת העבודה היא לסקור האם כלל נתן להשתמש ברשתות החברתיות ככלי דליברטיבי ואם כן כיצד ניתן לעשות זאת.

הדרך שבה אבקש לחקור שאלות אלו היא בעיקר באמצעות סקירה וניתוח של מחקרים קיימים בתחום. ראשית אתאר את המודל הדמוקרטיה הדליברטיבית עצמו. לאחר מכן אסקור בקצרה את ההשפעות של הרשתות החברתיות על החברה בכלל ועל השיח הציבורי בפרט. לאחר מכן אסקור את ההתפתחותיות הקיימות בתחום שיתוף הציבור בהחלטות שונות במדינת ישראל ואראה האם קיימות תכניות אשר נועדו לשתף את הציבור באופן וירטואלי בתחום זה. בשלב האחרון של סקירה זו אתאר את התיאוריות של חוקרים בולטים בתחום בנוגע לשימוש ברשתות החברתיות ככלי דליברטיבי ואתאר גם מחקרים אמפיריים אשר בחנו באופן מעשי את היכולת של השימוש ברשתות החברתיות ככלי כזה. בסופה של הסקירה אוסיף גם ביקורת אשר הושמעה נגד השימוש ברשתות החברתיות ככלי כזה על מנת לנסות ולתאר את הסוגיה הזו באופן מלא ככל האפשר.

סקירת ספרות

דמוקרטיה דליברטיבית

דמוקרטיה דליברטיבית (דיונית: מלשון דיון) היא תפיסה של דמוקרטיה אשר מאמינה כי האזרחים במדינה צריכים להסדיר את ענייני המדינה באמצעות דיון חופשי. מוסדות הממשל הדמוקרטיים צריכים לפעול בדרך שתאפשר את קבלת ההחלטות על ידי דיון ציבורי חופשי. תפיסה זו יוצאת נגד הדמוקרטיה הליברלית אשר מקבלת את ההחלטות שלה באופן ייצוגי על ידי שליח ציבור המייצג קבוצה או קבוצות בעם (Thompson & Gutmann, 2004). הדמוקרטיה הדליברטיבית רואה בדיון את מקור הדמוקרטיה ואת מקור הלגיטימציה להחלטות. כלומר, היא שמה את הדגש על התהליך ועל הדרך שדרכה מקבלים החלטות בחברה ולא שמה את הדגש רק על ההחלטה ועל יעילות ההחלטה. באמצעות הדיון גם כאשר מתקבלות החלטות אשר גורמות לחוסר הסכמה בקרב קבוצות שונים, קבוצות אלו עדיין מקבלות הסברים ונעשה דיון מקיף בנוגע להחלטות. כך הם לא מרגישים כאילו נעשה מחטף בנוגע להחלטות מסוימת מאחר והם היו שותפים לתהליך שבסופו נתקבלה ההחלטה.

על מנת להבין את הדקויות אשר קשורות לדמוקרטיה הדליברטיבית ניתן לעמוד על ההבדלים שבינה ובין הדמוקרטיה הליברלית שאנו חיים בה. ראשית הדמוקרטיה הליברלית מתבססת על נציגים שמייצגים את העם בפרלמנט. דמוקרטיה דליברטיבית היא דמוקרטיה יותר ישירה אשר מחייבת השתתפות פעילה בהכרעות (Thompson & Gutmann, 2004). באופן כזה האזרח הוא אינו פסיבי בקשר למדינה אלא שותף פעולה. ביקורת קיימת נגד הדמוקרטיה הליברלית, אשר הביאה ליצירת הדמוקרטיה הדליברטיבית, טענה כי למעט ההצבעה בבחירות, לאדם הפשוט אין כל השפעה על תהליך קבלת ההחלטות במדינה שלו. פאסיביזם פוליטי כזה עלול להביא לניכור של האזרח מול המדינה שלו ועשויה לגרום לו לחשוב שאין ביכולתו ליצור שינוי במדינה בה הוא חי (Thompson & Gutmann, 2004).

משום כך נוצרה הדמוקרטיה הדליברטיבית אשר ביקשה להפוך את האזרח לגורם יותר פעיל מבחינה מעשית בעיצוב קבלת ההחלטות במדינה. הבדלים נוספים הם הדגש ששמה הדמוקרטיה הדליברטיבית על טובת הכלל ועל רצון ליצור קונצנזוס אשר מבוסס על טובת הכלל מאשר שמירה על זכויות הפרט והכרעה על פי רוב, שהיא מיסודות הדמוקרטיה הליברלית (Thompson & Gutmann, 2004). חוקרים אשר תומכים ברעיון זה של הדמוקרטיה הדליברטיבית מציינים כי בסגנון כזה יש יותר אהדה להשקפות מנוגדות ומשום הדיונים הרבים אשר נעשים בתחומים